

Nr 30*Utlåtande i anledning av väckta motioner om en allmän pensionsförsäkring.*

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft sex inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 345 i första kammaren av herr *Eliasson m. fl.* samt nr 262 i andra kammaren av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*,

dels de likalydande motionerna nr 346 i första kammaren av herrar *Norling* och *Öhman* samt nr 283 i andra kammaren av herr *Senander m. fl.*,

dels ock de likalydande motionerna nr 461 i första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* samt nr 595 i andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.*

I *motionerna I: 345 och II: 262* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en utredning rörande en väsentligt förbättrad folkpension skyndsamt verkställs i syfte att härigenom lägga grunden till den ifrågasatta allmänna pensionsförsäkringen».

I *motionerna I: 346 och II: 283* har föreslagits, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till höstriksdagen 1956 om en pensionsförsäkringsreform, som tillförsäkrar löntagarna och jämförliga medborgargrupper verklig trygghet på ålderdomen»; samt att vid utformningen av förslaget följande synpunkter beaktas:

»1) Reformen måste genomföras med riktpunkt att alla arbetare och tjänstemän tillförsäkras pension motsvarande minst två tredjedelar av slutlönen vid full arbetsförmåga.

2) Särskilda åtgärder måste därvid vidtagas för att tillgodose dem, som befinner sig i eller närmar sig pensionsåldern.

3) Pensionsåldern bör sänkas, framför allt för dem som är sysselsatta i tungt arbete.

4) Reformen skall genomföras på företagarnas bekostnad.»

I *motionerna I: 461 och II: 595* hemställs, »att riksdagen måtte

1) uttala

a) att folkpensionens grundbelopp, i vilken då skall inräknas nu utgående dyrtidstillägg, successivt bör höjas så att det från och med den 1 januari 1965 för ensamstående person kommer att utgå med 3 250 kronor, för ålderspensionsberättigade äkta makar med 5 200 kronor samt för övrig pensionsberättigad med motsvarande belopp,

b) att denna höjning — utöver vad i år beslutas — skall genomföras med början från och med år 1958 samt med i möjligaste mån lika belopp per år räknat,

c) att denna förbättring i folkpensionens grundbelopp utgår från 1956 års penningvärde samt att dyrtidstillägg, som bättre än för närvarande garanterar värdebeständigheten, vid behov skall utgå efter regler som till sin närmare utformning ytterligare bör övervägas,

d) att Kungl. Maj:t bör begagna i gällande försäkringslag medgiven dispensrätt så att frivillig pensionering främjas med särskilt beaktande av angelägenheten att möjliggöra friare placering av pensionsmedel direkt i produktiv verksamhet;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda

a) frågan om en mera försäkringsmässig utformning av änkepensioneringen,

b) frågan om en närmare samordning mellan invalidpensionen och annan socialförsäkring,

c) frågan om folkpensionens fortsatta finansieringssätt.»

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 345, II: 283 och II: 595.

Utredningar

Efter hemställan av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 47 år 1944 anhöll riksdagen nämnda år i skrivelse till Kungl. Maj:t om en förutsättningslös utredning angående möjligheten och lämpligheten av en obligatorisk pensionering av i enskild tjänst anställda (rd. skr. nr 325 år 1944).

Närmast i anledning av riksdagens begäran tillkallade chefen för handelsdepartementet härefter jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 januari 1947 vissa utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av pensionering för anställda i privat tjänst. Dessa utredningsmän antog benämningen *pensionsutredningen*. Utredningen avgav den 21 september 1950 ett principbetänkande om allmän pensionsförsäkring (SOU 1950: 33), vilket i sedvanlig ordning remissbehandlades.

Till fullföljande av det arbete pensionsutredningen påbörjat tillkallades härefter enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1951 *särskilda sakkunniga för utarbetande av slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring*. Även dessa sakkunniga antog benämningen pensionsutredningen. Sedan utredningen avslutat sitt arbete avgav densamma ett den 17

september 1955 dagtecknat betänkande om allmän pensionsförsäkring (SOU 1955: 32). Betänkandet utmynnade i förslag till lag om allmän pensionsförsäkring.

Enligt nämnda lagförslag skall skyldighet föreligga för i princip alla enligt förordningen om statlig inkomstskatt taxerade i Sverige mantals-skrivna personer i åldern 17—64 år, dock inte för folkpensionärer, att er-lägga premier för en allmän pensionsförsäkring, som skall ske i pensions-styrelsen. Premierna skall beräknas i förhållande till den försäkrades sam-manlagda nettoinkomst i vad den understiger visst belopp. För arbetstagare skall premierna i första hand erläggas av arbetsgivaren. Försäkringen skall bereda ålderspension, invalidpension och familjepension. Ålderspension skall utgå från tidigast 67 års ålder. Pensionens storlek för visst år skall bero av det antal pensionspoäng, som efter vissa grunder uträknas för den försäkrade, samt av den på visst sätt beräknade medelinkomsten i landet två år tidigare för personer i åldern 17—64 år. Vissa regler har föreslagits för ernående av samordning med annan socialförsäkring. Finansieringen skall grundas på det s. k. fördelningssystemet, dock skall under en över-gångstid ske en viss fondering. På grund av de föreslagna övergångsbe-stämmelserna skall pensionerna beräknas efter avsevärt gynnsammare grunder än eljest för personer, som blir pensionsberättigade under en över-gångstid, och avgifterna under ett antal år fastställas till lägre belopp än det, som beräknas bli erforderligt sedan försäkringen kommit i full funktion.

I det nu berörda betänkandet har vissa frågor lämnats öppna, bl. a. frå-gan hur nu förefintliga pensionsanordningar skall kunna anpassas efter den föreslagna försäkringen.

Till utredningens betänkande har fogats *särskilda yttranden och reserva-tioner* av ledamöterna herrar Ahlberg, Brodén, Ericsson, Lassen, fru Lof-kvist, herrar Nordholm och Stéen samt av experterna Parenius och Åker-stedt.

Herr Ahlberg har i ett särskilt yttrande framlagt ett alternativt förslag till lösning av pensionsfrågan. Detta alternativa förslag har angivits i föl-jande punkter:

1. Den planerade allmänna pensionsförsäkringen genomföres icke. Det syfte som försäkringen avsetts betjäna tillgodoses i stället genom utbygg-nad av befintliga organ för folkpensionering och sjukförsäkring.

2. Folkpensioneringens invalidpension avvecklas och sjukförsäkringen utvidgas att omfatta även invalidpensionering.

3. Folkpensioneringens familjepension anknytes till den icke inkomst-prövade ålderspensionen och utformas i övrigt efter de regler som föresla-gits gälla för den planerade allmänna pensionsförsäkringen.

4. Folkpensioneringens ej inkomstprövade ålderspension och därmed familjepensionen höjes steg för steg i den takt som det samhällsekon-omiska läget enligt statsmakternas bedömning medger. Sedan pensionen bringats upp till avsedd nivå och dessförinnan under tiden mellan tvenne

nivåförhöjningar kan justering av pensionsbeloppen erfordras på grund av förändringar i den allmänna levnadsstandarden. Dessa justeringar genomföres antingen genom författningsändringar eller genom antagandet av regler för automatisk anpassning. I sistnämnda fall kan av pensionsutredningen utarbetad metod anlitas.

5. Med det belopp, varmed folkpensioneringens icke behovsprövade ålderspension ökas vid i punkt 4 avsedd nivåförhöjning, minskas den inkomstprövade ålderspensionen och ökas det s. k. fria inkomstutrymmet.

6. Folkpensionsavgiften höjes i samma proportion som ålderspensionen varjämte viss ökning av sjukkasseavgiften genomföres.

7. Kostnader för ålders-, familje- och invalidpensioneringen, som icke täckes av avgifterna, bestrides av staten. Med hänsyn till den starka skatteprogressionen anmäler sig här det problem om förhållandet mellan direkt och indirekt skatt för bestridandet av sociala kostnader, som gjorts till föremål för särskild utredning och till vilket jag icke kunnat taga ställning.

8. En väsentlig ökning av åldersgenerationens inkomster med därav föranledd ökad konsumtion och efterfrågan, som icke uppväges av ökad produktion och ökat sparande, kan göra det nödvändigt att vidtaga inflationsbekämpande åtgärder. Vid här föreslagen lösning av problemet om allmän pensionering kan nämnda åtgärder behandlas som en konjunkturpolitisk fråga av fristående karaktär. Ökningen av folkpensionerna bör därför i och för sig icke nödvändiggöra en fondbildning.

Slutligen har, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 januari 1956, tillkallats en *särskild beredning* med uppdrag att inom socialdepartementet biträda vid fortsatt handläggning av frågan om en förbättrad pensionering och därmed sammanhängande spörsmål.

I det anförande till statsrådsprotokollet nämnda den 27 januari, vari *chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson*, anhöll om bemyndigande att tillkalla beredningen, anförde statsrådet Ericsson, efter en redogörelse för det utredningsarbete, som dittills företagits, att 1951 års pensionsutredning framhållit, att kompletterande utredningar i vissa avseenden vore behövliga. Vissa av dessa borde enligt statsrådet föreligga, innan slutlig ställning toges till frågan huruvida pensionsutredningens förslag skulle läggas till grund för lagstiftning eller om andra vägar skulle beträddas för lösningen av de föreliggande spörsmålen. Åtskilliga frågor tavadade sin lösning därest förslaget skulle läggas till grund för lagstiftning. Hinder borde inte heller föreligga att i anslutning till en sådan undersökning överväga även andra lösningar av själva pensionsfrågan än den föreslagna, i den mån sådana kunde komma att aktualiseras i samband med utredningsarbetet.

Beträffande den särskilda beredningens arbetsuppgifter anförde statsrådet Ericsson närmare bl. a.:

På den sålunda föreslagna beredningen bör ankomma att bilda sig en uppfattning i stora drag om den inverkan, som ett genomförande av det föreliggande pensionsförslaget skulle få eller lämpligen borde få dels på

utformningen av annan socialförsäkring, främst folkpensioneringen, den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, samt dels på andra offentliga och privata pensionsanordningar. Beredningen bör framlägga därav betingade förslag. Vidare bör uppmärksamhet ägnas de ekonomiska och administrativa problem, som kan förväntas uppkomma såväl i samband med den aktuella försäkringen som beträffande andra av densamma berörda anordningar av olika slag. Det bör även ankomma på beredningen att närmare undersöka alternativa lösningar av pensionsfrågan. Sådana har redan framkommit och ytterligare alternativ kan framkomma under remissbehandlingen eller under beredningens arbete.

Sedan remissbehandlingen av pensionsutredningens förslag avslutats, bör beredningen, med beaktande av de synpunkter som framkommit under denna, utarbeta de förslag — eventuellt alternativa sådana — som finnes erforderliga för statsmakternas ståndpunktstagande i de förutnämnda och övriga hithörande frågor.

I den mån en annan lösning skulle ifrågasättas än den i pensionsutredningens betänkande framlagda, torde beredningens överväganden böra framläggas i sådan form att de kan underkastas remissbehandling. Detsamma gäller förslag i frågor, som inte upptagits av pensionsutredningen.

Beredningens arbete bör bedrivas med all möjlig skyndsamhet. I den mån så visar sig lämpligt bör resultatet av detsamma kunna framläggas i etapper. Beredningen bör i den mån så finnes påkallat utarbeta författningsbestämmelser för de förslag som framlägges.

I fråga om utformningen av eventuellt erforderliga ändringar i de statliga avlönings- och pensionsförfattningarna anförde statsrådet Ericsson, att detta spørsmål torde böra utredas i särskild ordning, sedan beredningens arbete fortskridit så långt att det låter sig bedöma i vad mån och i vilka avseenden sådana ändringar är behövliga. Härom borde samråd ske med 1951 års pensionsutredning. Motsvarande borde gälla om ändringar i skattelagstiftningen.

I förevarande sammanhang må även omnämnas, att i fråga om den arbetarpensionering som hittills genomförts i vårt land har i vad avser den privata arbetsmarknaden vissa undersökningar gjorts av arbetsmarknadens parter, och i anslutning härtill har också framkommit förslag till ett mera allmänt genomförande av arbetarpensioneringen.

Svenska arbetsgivareföreningens pensionskommitté avgav sålunda i mars 1954 ett betänkande, vilket utkommit av trycket under titeln »Arbetarpensioner, betänkande avgivet av Svenska arbetsgivareföreningens pensionskommitté». Kommittén har i betänkandet framlagt förslag till arbetarpensioneringens ordnande i näringslivets egen regi. Till betänkandet finns såsom bilaga fogad bl. a. en utredning angående pensioneringsförhållandena inom Arbetsgivareföreningens område. Betänkandet har överlämnats till Landsorganisationen och har även varit föremål för överläggning i arbetsmarknadskommittén.

Vidare har *Landsorganisationens utredningsavdelning* i september 1954 avlämnat en preliminär redogörelse för den s. k. LO-undersökningen 1953

angående de allmänna anställningsförmånerna. I denna redogörelse behandlas bl. a. socialförmåner vid ålderdom (pensionsförmåner).

Motionerna

I *motionerna I: 345 och II: 262* uttalas beträffande det av pensionsutredningen i följd avlämnade förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring, att det har påtagliga nackdelar av olika slag. Om förslaget anföres:

— — — Det är bl. a. organisatoriskt och administrativt mycket invecklat. Systemet för uppörd och debitering av avgifterna synes bli komplicerat och kostnadskrävande. Någon samordning mellan det nya pensionsförsäkringssystemet och den nuvarande folkpensioneringen föreslås icke, och det måste betraktas som en svaghet att man skall behöva ha två obligatoriska pensionsförsäkringssystem, som i princip omfattar alla medborgare. Frågan om en revision av de behovsprövade folkpensionsförmånerna i samband med pensionsförsäkringens genomförande har icke utretts. Någon samordning med sjukförsäkringen förutses icke heller, och frågan om en samordning med utgående tjänstepensioner har icke upptagits till närmare prövning. En uppenbar svaghet är också, att den hemarbetande gifta kvinnan, bortsett från familjepensionen, icke kan bli delaktig i de förbättrade pensionsförmånerna.

Vidare erinras i nämnda motioner om ett uttalande i ett särskilt yttrande till pensionsutredningens betänkande av herr Ericsson, att det är angeläget att tillse, att icke genomförandet av en allmän pensionsförsäkring medför alltför betungande kostnader för särskilt de mindre företagarna exempelvis inom jordbruk och skogsbruk, handel, hantverk, småindustri och fiske. Motionärerna förklarar, att de helt delar denna uppfattning, och anför, att utan tvivel skulle tusentals mindre företagare få mycket svårt att svara för både bidraget till de anställdas pensionering och den egna premien.

Motionärerna finner det vidare »orättvist, att mindre företagare och lågavlönade arbetare, som fått nöja sig med en låg inkomst, också skall ha så mycket lägre pensionsförmåner än andra medborgare efter avslutad arbetsinsats».

För att uppnå en förbättrad och mera rättvis allmän pensionering och därjämte en mindre invecklad och kostsam administration bör enligt motionärerna en väsentligt förbättrad, icke behovsprövad folkpension genomföras, avsedd att trygga behovet av pensionsförsäkring åt i varje fall stora delar av landets befolkning. Självfallet måste, anför motionärerna, genomförandet av en så väsentlig höjning av folkpensionerna ske successivt och med beaktande av den fortsatta produktionsstegring, som är sannolik.

Genom en lämpligt avvägd höjning av folkpensionerna vinner man, anföres vidare i motionerna, en tillfredsställande pension för betydande grupper av befolkningen. För andra grupper åter får man på det sättet en så stor grundpension att det för ett flertal kommer att vara tillräckligt med en tämligen ringa tilläggspension.

Beträffande storleken av grundpensionen hänvisar motionärerna till att lägre statstjänstemän — motionärerna räknar här med statstjänstemän i löneklass 12 — har en pension om cirka 6 000 kronor om året. Motionärerna finner det motiverat att andra grupper tillförsäkras en minimipension av motsvarande storlek. I och med en försämring av penningvärdet eller en höjning av den allmänna inkomstnivån borde en motsvarande höjning ske av minimipensionens storlek.

Motionärerna anser det angeläget, att en utredning rörande en successivt utbyggd folkpensionering enligt i motionerna angivna riktlinjer skyndsamt verkställs. Vid denna utredning borde klarläggas hur finansieringsfrågan bör lösas. Härvid förutsättes att någon övervältring av kostnaderna för pensioneringen på kommunerna icke bör ifrågakomma. Även andra viktiga spörsmål borde utredas, bl. a. det framtida behovet av behovsprövade pensionsförmåner, hur familje- och invalidpensioneringen bör ordnas samt samordningen mellan den förbättrade folkpensioneringen och utgående tjänstepensioner.

I *motionerna I: 346 och II: 283* beröres frågan om tidpunkten för behandling i riksdagen av en lagstiftning om allmän pensionsförsäkring och framhålls, att man härvid främst måste observera, att varje uppskov med ett förslag, som efter många års utredande äntligen föreligger, innebär att ytterligare årskullar av förvärvsarbetande hinner lämna produktionen utan det förbättrade ålderdomsskydd, som det här är fråga om att ge.

Vidare uttalas i motionerna i fråga om finansieringen av en allmän pensionsreform att det torde vara en enstämig uppfattning i de fackliga organisationerna och på arbetsplatserna, att arbetsgivarna skall åläggas svara för hela kostnaderna och att man därvid, som ett led i finansieringen i reformens inledande skede, bör överväga att ta i anspråk de stora pensionsfonder, som många företag — i synnerhet de större — förfogar över.

I *motionerna I: 461 och II: 595* uttalas inledningsvis, att förutsättningar snarast bör skapas för en praktiskt användbar och socialt godtagbar lösning av svenska folkets pensionsfråga. Utgångspunkten kan därvid enligt motionärernas mening icke vara den långt gående obligatoriska försäkringslinje med dess obligatoriska avgifter, som pensionsutredningens majoritet valt. Mot denna obligatoriska linje anföres i motionerna en rad olika skäl, varom torde få hänvisas till motionerna.

Lösningen av pensionsproblemet bör enligt motionärerna sökas efter andra linjer än den obligatoriska, efter friare, mera differentierade och mera personliga linjer. Beträffande utformningen av dessa linjer anföres bl. a.:

I botten bör läggas en för alla lika grundpension i form av en så förbättrad folkpension, att den verkligen kan sägas täcka utgifterna för de mest

ofrånkomliga mänskliga behoven. Människornas möjligheter att ovanpå denna bygga ytterligare säkerhet för äldre dagar och deras beredvillighet att så göra bör stärkas och främjas. Detta kan ske genom kollektiva överenskommelser, i enskilda arbetsavtal eller genom frivilliga försäkringar i hävdvunna eller nya former. Speciell uppmärksamhet bör ägnas jordbrukarnas och småföretagarnas pensionsfråga. Folkpensioneringssystemet bör utformas så att det ökar företagets intresse för att också pensionera sina kollektivavtalsanställda medarbetare.

En bedömning av i vilken grad och i vilken takt den allmänna folkpensionen — den icke behovsprövade folkpensionen — kan höjas måste, anföres vidare i motionerna, ha ett underlag i beräkningar av de resurser som kan anses komma att stå till statens förfogande. Det vore väsentligt att dessa pensionshöjningar skedde så att genom dem något hot mot penningvärdet icke skapades. Detta betydde att de jämte övriga utgifter hela tiden måste ligga inom ramen för de statsinkomster ett rimligt skatteuttag kan beräknas ge.

Efter att ha gjort vissa närmare uttalanden rörande storleken av det framtida skatteuttaget förordar motionärerna, att ett principbeslut fattas redan vid innevarande riksdags vårsession om höjning av folkpensionerna, varvid man vid bestämmandet av höjningens storlek borde sträva efter att folkpensionen i princip ej skulle behöva kompletteras med en inkomstprövad del. I fråga om de belopp, till vilka ålderspensionen enligt motionärerna borde höjas, får utskottet hänvisa till de ovan i utlåtandet återgivna yrkandena i motionerna.

Enligt motionärerna bör vidare beaktas, att pensionen liksom hittills måste vara någorlunda värdebeständig ävensom standardbeständig. I fråga om värdebeständigheten anföres:

Den nuvarande låsningen vid 50-kronorssteg för ensamstående innebär sjunkande dyrtidskompensation vid stigande pensionsnivå. I och för sig borde man därför tänka sig ett rörligt belopp som dyrtidstillägg, men det nuvarande systemet har stora fördelar då det är enkelt och förståeligt. Vi föreslår av denna anledning ej någon principiell ändring däri men hemställer att en lösning överväges, som vid en stegring i pensionspristalet på fem enheter ger ett dyrtidstillägg på hundra kronor till ensamstående pensionär, etthundrasextio kronor till gifta pensionärer och sextio kronor till änkepensionsberättigad och i hustrutillägg.

Beträffande standardbeständigheten anföres, att det kan diskuteras, huruvida ej en lämplig form skulle vara att riksdagen vid vissa på förhand fixerade tidpunkter, t. ex. vart femte år, toge upp frågan om den standardmässiga anknytningen.

Beträffande de kommunala inkomstprövade bostadstilläggen till folkpensionerna anföres, att den föreslagna höjningen av folkpensionen kan medföra en successiv minskning i behovet av bostadstillägg. Bl. a. anföres i detta sammanhang, att statsbidraget till bostadstilläggen kan reduceras.

Kommunerna finge då själva avgöra, huruvida de ansåge det nödvändigt att utgiva oförändrade bostadstillägg eller skäligt att reducera dessa.

I fråga om invalidpensionen anföres, att starka skäl talar för att den bör överföras till sjukförsäkringen. Änkepensioneringen syntes vidare enligt motionärerna böra omändras, så att den i sin utformning närmare anknytes till vad som är vanligt inom försäkringsmässigt ordnad pensionering. Pensionsrätten borde i möjligaste mån göras oberoende av villkor om viss uppnådd ålder vid makens frånfälle och av behovsprövning. Motionärerna förordar en kompletterande utredning i nu angivna hänseenden.

I fråga om finansieringen av den utbyggda folkpensionen uttalas, att en ökning av den procentsats, med vilken folkpensionsavgifterna uttages, bör övervägas.

Nära nog lika väsentligt som den undan för undan förbättrade allmänna medborgerliga grundpensionen måste enligt motionärerna möjligheten vara att där ovanpå lägga en personlig tilläggspension. För betydande grupper arbetstagare syntes man kunna underlätta en försäkringsmässig lösning av pensionsfrågan genom inrättande av olika slags pensionsföreningar. Vissa avvikelser måste därvid medgivas från bestämmelserna i gällande lag om försäkringsrörelse. Genom att utnyttja dispensmöjligheterna i lagen kunde statsmakterna främja kollektiva överenskommelser om pensionering därför att de medel, vilka avsätts för detta ändamål, finge kvarstanna i den produktiva verksamheten. I samma riktning skulle vidgade möjligheter för försäkringsföretag till friare placering av »pensionsmedel» kunna leda.

Utskottet

Frågan om en förbättrad pensionering för de stora befolkningsgrupper, som nu vid ålderdom eller invaliditet huvudsakligen måste lita till folkpensioneringen, har sedan åtskillig tid varit föremål för ett positivt intresse. Enighet synes föreligga om att betydande förbättringar bör komma till stånd inom en nära framtid. I fråga om de principer, efter vilka pensioneringen i framtiden bör vara uppbyggd, liksom beträffande utformningen av skilda detaljer går meningarna däremot isär. Härom bär icke minst de nu förevarande motionerna vittnesmål.

I motionerna I: 345 och II: 262 samt I: 461 och II: 595 riktas sålunda till en början kritik mot pensionsutredningens ställningstagande till det grundläggande spørsmålet, om pensionsfrågan bör lösas genom en allmän pensionsförsäkring eller genom en utbyggnad av den nuvarande folkpensioneringen, och förordas sistnämnda lösning. Även i motionerna I: 346 och II: 283 förordas en lösning, som i grundläggande frågor i väsentliga avseenden avviker från pensionsutredningens förslag. Jämväl i en rad olika detaljspörsmål rörande pensioneringens närmare utformning lägges i samtliga motioner i skilda hänseenden kritiska synpunkter på pensionsutredningens förslag.

Innan slutlig ställning tages till frågan, huruvida det förslag som framlagts av 1951 års pensionsutredning skall ligga till grund för lagstiftning eller om någon annan lösning av de föreliggande spörsmålen skall väljas, måste åtskilliga frågor ytterligare undersökas. Pensionsutredningen har själv framhållit, att kompletterande utredningar i vissa avseenden är behövliga. Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 januari 1956 har också tillkallats en särskild, parlamentariskt sammansatt beredning med uppdrag att inom socialdepartementet biträda vid fortsatt handläggning av frågan om en förbättrad pensionering och därmed sammanhängande spörsmål. Beredningens arbete skall visserligen bedrivas med all möjlig skyndsamt, men det är icke att förvänta, att resultatet av dess arbete skall kunna framläggas i sådan tid, att förslag, såsom yrkas i motionerna I: 346 och II: 283, skall kunna av Kungl. Maj:t framläggas till höstsessionen av innevarande års riksdag. Utskottet kan alltså icke tillstyrka den i nämnda motioner gjorda hemställan om en dylik begäran.

I de direktiv som givits för beredningens arbete uttalas, att hinder icke bör föreligga att överväga även andra lösningar av själva pensionsfrågan än den av pensionsutredningen föreslagna, i den mån sådana kan komma att aktualiseras i samband med utredningsarbetet, och det bör enligt direktiven ankomma på beredningen att närmare undersöka alternativa lösningar av pensionsfrågan. Vidare erinras om att sådana lösningar redan framkommit — ett alternativ som bygger på en utbyggd folkpensionering har i ett särskilt yttrande till utredningens betänkande framlagts av ledamoten i utredningen herr Ahlberg — och att ytterligare alternativ kan framkomma under remissbehandlingen eller under beredningens arbete. Såsom dylika alternativ kan de i förevarande motioner i principfrågan framförda förslagen betecknas.

Åtskilliga av de olika, var för sig betydelsefulla detaljspörsmål, beträffande vilka uppslag till lösningar ges i motionerna eller varom utredning begäres, har direkt uppmärksammats i direktiven till beredningen. Andra ligger, ehuru icke särskilt omnämnda, dock uppenbarligen inom ramen för beredningens arbete.

Med hänsyn till det läge vari frågan sålunda nu befinner sig kan utskottet icke förorda, att riksdagen skulle, såsom i samtliga motioner, ehuru delvis i olika avseenden, yrkas eller förutsättes, taga ställning till vilka lösningar som slutligt skall väljas. Utskottet vill däremot förorda, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller, att samtliga förevarande motioner överlämnas till beredningen att av densamma övervägas vid fullgörandet av dess uppdrag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville överlämna förevarande motioner, nämligen

1. I: 345 och II: 262,
2. I: 346 och II: 283 samt
3. I: 461 och II: 595,

till den inom socialdepartementet tillkallade särskilda beredning, som har att inom departementet biträda vid fortsatt handläggning av frågan om en förbättrad pensionering och därmed sammanhängande spørsmål, att av beredningen övervägas vid fullgörandet av dess uppdrag.

Stockholm den 15 maj 1956.

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, herrar Mannerskantz, Grönkvist, Alvar Andersson och Åkesson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Hagård, Carlsson i Bakeröd, Johansson i Södertälje, Rimmerfors* och fru Eriksson i Ängelholm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande

av herrar *Mannerskantz* och *Hagård*, vilka anfört:

Frågan om »svenska folkets pensionering» har hög angelägenhetsgrad.

Ett ytterst omfattande utredningsmaterial föreligger i pensionsutredningens principbetänkande, avlämnat redan i september 1950, och i pensionsutredningens i september 1955 avlämnade slutbetänkande. Båda dessa betänkanden har varit föremål för remissbehandling. I de olika remissvaren har synnerligen värdefulla synpunkter anförts och ett omfattande material redovisats.

Grund måste därför anses föreligga för ett principiellt ståndpunkts-tagande från riksdagens sida. I motionerna I: 461 och II: 595 har yrkats att riksdagen måtte taga sådan ställning. I motionerna I: 599 och II: 791 — vilka icke behandlas i förevarande utlåtande — har vidare angivits till

vilka statsfinansiella konsekvenser för budgetåret 1957/58 det skulle föra att inleda en allmän pensionsreform fr. o. m. ingången av kalenderåret 1958. Denna reform skulle innebära en successiv omvandling av den nuvarande folkpensionen till en icke behovsprövad, allmän medborgerlig grundpension. Därutöver bör, för att underlätta ett genomförande av en ovanpå folkpensionen lagd frivillig pensionering, åtgärder vidtagas, anpassade för såväl löntagare som jordbrukare, hantverkare och andra företagare på sätt vi motionsvis tidigare yrkat.

Vissa tekniska omständigheter kan emellertid behöva ytterligare utredas. En parlamentarisk beredning med uppdrag att inom socialdepartementet biträda vid fortsatt handläggning av frågan om en förbättrad pensionering har efter Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 27 januari 1956 tillkallats. Nödvändiga tekniska undersökningar bör kunna göras inom denna beredning. Som huvudlinje för dess arbete bör enligt vår mening här angivna huvudståndpunkt i pensionsfrågan tjäna.

Under denna förutsättning har vi biträtt utskottets hemställan och dess förslag att bl. a. motionerna I: 461 och II: 595 må av Kungl. Maj:t överlämnas till beredningen i fråga för att där övervägas.